

दैवी शक्ती असते असे कुणा विचारवंताला सुचले असावे. पण आपली जन्मसिद्ध श्रेष्ठता टिकवण्यासाठी प्रतिभाशक्तीचे सर्व लेखक कवींनी बरेच राजकारण मात्र केले. **We are born equal.** पण पुढे **Some are born more equal** हे गृहीत धरल्याशिवाय प्रतिभाशक्तीचे अस्तित्व मान्य करता येणार नाही. एखाद्या लेखकाला कविता सुचते कशी ? दैवी शक्ती असलेल्या प्रतिभेच्या जोरावर ! हे उत्तर दिले तर एखाद्या शास्त्रज्ञाला एखादे संशोधन सुचते कसे याचे तरी उत्तर काय देणार ? खरे तर लोकांना फसवण्यासाठी मुद्रांक घोटाळा करणारा पण त्याला सुध्दा नेमके हे सुचले कसे असा कुतुहल निर्माण करणारा प्रश्न तेलंगीबद्दल आपल्या मनात निर्माण होऊ शकतो. संख्येने दुर्मिळ असणाऱ्या गुन्हेगाराजवळही 'प्रतिभा' नावाची दैवी शक्ती असते असे समजायचे का ? आता हे फारच भयंकर वाटत असेल तर शब्द बदलून घेऊ. गुन्हेगाराजवळ असुरी शक्ती असते आणि ती दैवीच असते असे मानायचे की काय ? म्हणून लेखकाच्या मनोवृत्तीचा कल, कौशल्य आणि ध्यास यातून तयार होणारा त्याचा जीवनविषयक दृष्टिकोन हाच त्याच्या आकलन अवलोकनाला अभिव्यक्ती पर्यंत पोचवत असतो, आणि यातून जे गवसले ते त्याला शब्दबद्ध करावे अशी उत्कट इच्छा होते. त्याचा प्रतिभाशक्तीशी काहीही संबंध नाही.

लेखकाचे कुटुंब, त्याच्या अवतीभवतीचे पर्यावरण ह्यातून त्याचा कल तयार होतो, त्याच्या अवतीभवती असणारा उपजत शहाणपणाचा वारसा, त्याच्या ठिकाणी असणारे कुतुहल यातून त्याचा जीवनविषयक दृष्टिकोन तयार होत जातो. त्याचे कुतुहलच त्याला आपले अवलोकन विस्तारत नेऊ शकेल असे त्याकडे ओढत नेते. आणि त्यामुळेच त्याचे आकलनही सखोल होत जाते. म्हणून आपले आकलन अवलोकन सीमित होऊ नये याची आपण काळजी घ्यायला हवी. कधीकधी हे औदार्य आपणाला महागात पडते. महागात पडते याचा अर्थ आपल्याच समजुती चुकत गेल्या आहेत, हे आपणाला जाणवू लागते. पण हे सहन करणे अवघड जाते. शरणकुमार लिंबाळे अथवा नारायण सुर्वे यांनी आपापल्या आईविषयी जे लिहून ठेवले आहे ते आपण वाचलेच आहे. कुंती हीच आपली आई आहे हे कळल्यानंतर कर्णाच्या मनातला आक्रोश व्यासांनीही रंगवला आणि शिरवाडकरांनीही चित्रित केला. पण या आक्रोशात कुंती विषयीच्या रागाचा आणि तिरस्काराचा टोचणारा एक तीव्र पदर आहे. तो शिरवाडकरांनाही वगळता आला नाही. पण सुर्वे आणि लिंबाळे यांच्या मनात आपल्या आईविषयी अफाट करुणा आहे. ती असं वागली, कारण तिच्यावर ज्या अवस्थेनं सक्ती केली त्या अवस्थेविरुद्ध संताप आणि चीड त्यांच्या लेखनात व्यक्त होते. कवी लेखकाचा असा हा त्यांच्या दृष्टिकोन आकलनाला कसे वेगवेगळे वळण देऊ शकतो, त्याचे हे उदाहरण आहे. तेव्हा आकलन अवलोकनासाठी आपण आपली दारे मोकळी ठेवायला हवी आहेत. 'वाटापळवाटा'